

SLIKA NEKJE IZ FRANCIJE. — Teiko ranjenega nemškega vojaka odnajajo v zasilni nosilnicu v bližnjo vojno bolnišnico. Nosilci ranjenca so nemški vojaki, ki so se podali našim četam blizu Kolina.

Churchill zelo grajan tudi v svoji deželi

ANGLESKEGA NASTOPA V GRČIJI NE MORE ODOBRI TI NOBEN DEMOKRAT. — PODPORA FAŠISTOM NEOPRAVIČLJIVA. — ZAVEZNKI ŠE VEDNO BREZ PROGRAMA

Newyorski New Leader, ki je zadnjih nekaj let posvečen povsem le propagandi proti Sovjeti uniji in za pobijanje antisemitizma (boj za socialne pravice je sedaj v njemu le drugovrstnega pomena), pravi v številki z dne 9. dec., v velikem članku na prvi strani, da je bila Anglija povsem upravičena nastopiti v Grčiji in v Belgiji proti opoziciji s silo. Krivim upora pa dolži "komuniste", kot se bi uporov sploh ne bilo, ako se bi nje pomedlo s sveta.

L. P. drugačnega mnenja

Povsem drugačnega mnenja so poslanci angleške delavske stranke, ki so povzročili demonstracije na svoji konvenciji in v parlamentu proti nasilju, reakcionalni politiki angleške vlade, s posebnim zgražanjem načrta zaradi krvolitja v Grčiji.

Laboritski poslanec Seymour Cocks je dne 14. dec. v zbornici nad premierjem zavplil, da "kočko časa še bo dopustil pobijati naše grške tovariše, ki so se borili proti Hitlerju, sedaj pa preži nanje angleško orožje?"

"Churchill se igra z ognjem"

Svetovnoznanji žurnalista Edgar Ansel Mowrer, ki je bil nastanjen v svojem poslužu v Evropi, tudi v Berlinu, od kjer je bil izgnan po prihodu Hitlerja, piše v "Chicago Sunu" z dne 14. dec. med drugim:

"Izgleda, da bo Winston Churchill zatonil v zgodovini kot zelo odločen, energičen, toda sila trmoglav človek—torej takega tipa, ki izgubljajo imperije. Diskreditiral se je in onesposobil, tako da v naprej sploh ne bi smel imeti kaj odločuječe besede v vladanju nad svetom. Vrh tega je povzročil, da je Velika Britanija, poleg Nemčije, postala najbolj obsovačena dežela na svetu. Naredil jo je za Avstro-Ogrsko 20. stoletja."

Britanija je vse kaj drugega kot priljubljena med 450 milijoni Kitajci, med 15 milijoni prebivalcev Burme, in tudi med velikim številom prebivalcev Malaje bi zaman iskala naklonjenosti. Sovraži jo skoro vseh 400 milijonov Indijcev in nepriljubljena je med celo vrsto muslimanskih ljudstev.

V dodatek vsemu temu sedaj Churchill podziga s svojo politiko še Grke k mrznji do Angle-

žev, pa Italijane, Špance in tudi Belgijke.

Cemu to potiskanje v tako zoporno politiko? Zato, ker je "poslanstvo" Velike Britanije dati osvobojenim ljudstvom "legitimne vlade" in pa "demokracijo", kakršno si Churchill predstavlja.

Za Churchilla pomeni "legitimnost" temeljno načelo, da je "red" zapaden le v principu "priznane" monarhije.

Ako dobi pri tem še odobritev ljudstva,

je dobro, a potrebno ni.

Prenovljena Evropa sita tega

Evropej modernih misli so sesti Churchillove "legitimnosti". Zanje je tak vladar, ki pogazi voljo svojega ljudstva, usurpatör. Oni ne priznajo nobene take "legitimnosti"; njim je le ljudska volja vrhovni zakon.

Po Churchillovem mnenju je "resnična" demokracija to, da se kot dostenj človek poslužuje glasovnice, ne pa, da bi si jo prisvajal za nekak monopol po gangstersko z orožjem v roki. Ta argument se dobro glasi.

Ampak Churchill se ga ni nobenkrat držal. Mussolini je prišel na krmilo s pištola — in Churchill ga je podpiral. Krvnik Franco je prišel na krmilo v Spaniji s pomočjo organiziranih gangsterjev (Nemec, Italijan in Mavrov). In Churchill ga je dolgo podpiral. Doma (v Angliji) je Churchill demokrat kot najbolj čista voda. Ampak

(Nadaljevanje na 4. strani.)

V Ameriškem družinskom koledarju so spisi, ki so vredni upoštevanja

V prejšnji številki na tem mestu je bil omenjen članek Erazma Gorsheta o Slovenskem narodnem muzeju v Clevelandu in o njegovih izvajanjih glede bodočnosti kulturnega delovanja med ameriškimi Slovenci.

O prošlosti pa piše v tem koledarju zelo poljudo dr. F. J. Kern. A tudi on še gleda v bodočnost. Le s tega stališča je napisal drobec iz minulih dni in podal z njim zelo lepo poglavje k zgodovini ameriških Slovencev.

Slovenci v Ameriki so taki, ki se brigajo za svoj narod, in pa tiste sorte, ki so le rojeni kot Slovenci, a niso Slovenci.

Enega izmed njih, ki je postal milijonar, opisuje v tem koledarju naš znani pisatelj zgodovinskih skic iz calumetskega okrožja Joseph Chesarek.

V koledarju vas bo zanimalo poročilo o spremembah v osebju pri slovenskih listih v tej deželi in razni drugi podatki. Dalje članek o SANSU in o JPO-SS. Pa omembe o relifni akciji. Tudi ZOJSA je predstavljen v njemu.

Eden najvažnejših spisov v tem koledarju je o slovenski literaturi. Napisal ga je Josip Vidmar. Iz angleščine ga je prevel M. G. Kuhel in napisal uvod k njemu.

Leo Zakrajšek je napisal članek o bodočnosti Amerike. Je zelo optimističen in v dokaz dobro podprt s statistiko in drugimi podatki v številkah.

Joško Oven ima v njemu članek o Slovencih v Mehiki. To je le nekaj omemb o vsebin, ki se tiče zgodovine ameriških Slovencev.

Zelo veliko vrednost temu koledarju dajejo spisi z osvobodilne fronte.

Vsebina te knjige v celoti je v oglasu na tretji strani.

Nedvomno bo tega koledarja vsakdo vesel tu v Ameriki in prav tako rojaki v starem kraju, kadar ga jim bo mogoče poslati. Upajmo, da kmalu, kajti v svojih podtalnih zvezah izražajo željo, da bi jim čim prej mogli poslati kako knjigo, ki bi pisala o njihnih borbah.

Na Poljskem dve socialistični stranki, ni pa še jasno, katera ima zaslombo delavcev

Odbor poljskega narodnega banja širok sveta, kakor pred vojno.

Norman Thomas in Harry Fleischmann sta jim odgovorila, da so svoj apel naslovili načelo, kajti onadvaj, priznavatale tisto poljsko socialistično stranko, ki ima svoj stan v Londonu in podtalno na Poljskem. A priznala sta, da kar se njenega programa tiče, nimata nič proti.

Borita se le, da je to spet takovana komunistična poteza za mešanje štren.

Kako misijo o tem poljski delavci in kmetje, je sedaj nemogoče točno dognati. Obe sporni socialistični stranki trdita, da je narod z njima. Resnica je, da ima zamejna vlada v Londonu, skupno z onimi pionirskimi socialisti, ki so v nji, oporošno med ameriškimi Poljaki, ampak tudi proti carizmu. Vendar pa bi star poljski socialdemokrati lahko razumeli, da Anglija in Zed. države ne morejo v vojno za Poljsko kakor je bila, razen ako hoceta iz II. takoj v III. svetovno vojno. Čemu? In le to je vprašanje.

V svojem oklicu pravijo, da so pošteno rešitev poljskega vprašanja, v soglasju s Sovjetsko unijo, in pa da že poljski socialisti ohraniti svoje stike v mednarodnem socialističnem gi-

vrste politiki rohneli, da izgajajo menjalce iz templja. Sedaj jih vabijo nazaj v tempelj, s polnimi šopi denarja, in denar je vse v tej uredbi.

Ko je Roosevelt napolnil svoj državni departmunt z multimilijonarji, bi se lahko oglasil politični odbor CIO s tako ogromno opozicijo, češ, mar so te multimilijonarji izvolili, ali smo te mi? Ampak je politična akcija CIO izrazil le nekaj neuradnega nezadovoljstva, drugega pa da je vse dobro. Ni čuda, če na ta način prihajajo na vladna mesta ekonomski rojava.

Kar se dogaja, gre po tistih, proti katerim so včasi te listi prvega reda, a delavski vo-

Ameriške unije sedaj jačejo kot kdaj prej in se napredujejo

Iz poročila G. Meaneyja, ki je tajnik-blagajnik AFL je razvidno, da ima federacija sedaj že 6,806,913 asenstov plačujih članov, ali več ko kdaj prej v svoji štirinestdesetletni zgodovini. Od lani je napredovala približno za četr milijona članov. Okrog milijon in pol njenih članov pa je v armadi, ki v gornjem številu niso uključeni.

Z velikim napredkom se posnašajo tudi unije CIO. Njihen predsednik Philip Murray poroča, da imajo sedaj skupno nad šest milijonov članov, nevstevi onih, ki so v armadi. Teh je 1,225,000. CIO ima 41 unijskih zvez. Največja med njimi je unija avtinal delavcev (UAW), ki ima nad milijon članov, unija jecklarskih delavcev pa jih ima blizu milijon.

Ako se k tem došteje še unije železniških bratovičin, ki ne spadajo v AFL ali v CIO, in pa samostojno unijo premogarjev (United Mine Workers of America), vidimo, da je v tej deželi kakih 15 milijonov organiziranih delavcev, torej dobra četrtnina izmed skupnega števila sedaj uposlenih delavcev. To bi bila lahko ogromna organizirana sila, namreč ako bi bila organizirana tudi za samostojno delavsko politično akcijo, ne samo strokovno. Tako pa izroča to svojo moč strankam, ki sta sovražni delavskim interesom, z izjemo "priateljev", ki jih ima v njima.

SVEDSKA ZMANJSUJE PROMET Z NEMCIJO

Svedska, ki ima najboljše železne rudnike v Evropi, je koncem novembra ustavila pošiljanje železne rude v Nemčijo in tudi z municipijem, ki so več toliko ne zalaže. Vzrok so zavezniške zmagne. Nemčije se več ne boji.

vjetski sistem. Smoter poljskega naroda je, da zares postane narod, toda ne več v interesu poljskega plemstva in poljskih veleposestnikov, pa najs bi to — ali onostran Curzonove črte.

Kako misijo o tem sporu socialisti na Poljskem, bi bilo mogoče le ugibati. Ali iz njih uporov sodeč pa je razvidno, da so z osvobodilnim odborom. Londonski poljski socialisti to zanikajo. Njihovi kritiki, med katerimi je nedvomno veliko Poljakov, pa trdijo, da jim je sovražstvo do Rusije več kakor pa mednarodna solidarnost.

To je star prepir. Poljakom prepirjan je v Rusiji zameril carizem. A tistim, ki so sedaj najbolj proti Rusiji, to je plemstvo, pa to zelo ugaja. Kajti carizem ga je ščitil radi sebe in pobjjal vse tiste, ki so bili ne samo za svobodno Poljsko, ampak tudi proti carizmu. Vendar pa bi star poljski socialdemokrati lahko razumeli, da Anglija in Zed. države ne morejo v vojno za Poljsko kakor je bila, razen ako hoceta iz II. takoj v III. svetovno vojno. Čemu? In le to je vprašanje.

Kako misijo o tem poljski delavci in kmetje, je sedaj nemogoče točno dognati. Obe sporni socialistični stranki trdita, da je narod z njima. Resnica je, da ima zamejna vlada v Londonu, skupno z onimi pionirskimi socialisti, ki so v nji, oporošno med ameriškimi Poljaki, ampak tudi proti carizmu. Vendar pa bi star poljski socialdemokrati lahko razumeli, da Anglija in Zed. države ne morejo v vojno za Poljsko kakor je bila, razen ako hoceta iz II. takoj v III. svetovno vojno. Čemu? In le to je vprašanje.

Politika ameriških unij v stoterih navzkrižjih

ditelji — to se pravi — pravki uni, katerih se unije sploh ostane ne morejo, pa rohne le zoper Rusijo.

To je natančno taka taktika, kakršno hočeta W. R. Hearst in Robert McCormick. Ona pač veste, čemu sta zanj. Ali le kako, da jima še zmerom pomaga Matthew Woll, podpredsednik AFL? Mar se ni že naučil, da ima več vzrokov kritizirati razmere v svoji deželi, kot pa s Hearst in McCormick vred le kričati proti "komunizmu"?

Ali ne razume, da ameriška zveza industrialev sedaj ne grozi Rusiji, ampak delavstvu v

svoji deželi. V naši USA?

Matthew Woll je takozvan intelektualni vodja AFL. Kar Greenu manjka, Woll doda. Prav je, da Woll svobodno izraža svoja mnenja. Ni pa prav, ker jih izrekne v imenu AFL.

Vse, kar je kaj naprednega, je Wollu "komunistična, ruska, agresivna politika". A kje ima svojo, v imenu svojih sedem milijonov članov? Mar ni njegova taktika prav tako, kakor Hearst in McCormickova?

Ali ti ljudje res verjamemo, da se bo svetovne probleme rešilo zgoj s podpihanjem v sovražstvo do Sovjetske unije?

Zmeda ne pozna "ne praznikov, niti nedelje"

DE GAULLE PRINESEL FRANCIJI "BOŽIČNO" DARILO. — ROOSEVELT SVOJ DRŽAVNI DEPARTAMENT SPET NAPĀČNO "POMLADIL". NESOGLASIJ POVOD BREZ ŠTEVILA

Cim so se poročila o zmaghah zaveznikov začela glasiti najbolj ugodno, so se začele še hitreje množiti znamenja razprtij med njimi.

Nemčija ni še tepeva

Ko je glede angleških nasilnosti proti osvobodilni fronti v Grčiji najbolj završalo, in pa nekaj tednov pre vsled angleške politike v Belgiji, so se ameriške divizije na zapadni fronti morale na nekaterih krajev umakniti in poročila iz Berlina zaznajo, da smo bili na tistih točkah spopada jaka tepeva.

Ameriški viri so minuli poneljek priznali, da so naciji res prordri našo črto. In Churchill je v parlamentu dejal, da naj najhujši bitki na zapadni fronti pričakujemo prihodnjo počmad.

Vse to pomeni, da zmage za letošnji božič še ne bomo dobili, kakor je nismo ob lanskim, čeprav so nam jo prerokovali.

Francija še v nevarnosti

Ko se je de Gaulle z obiskom v Moskvi vrnil v Pariz in oznanil francoski posvetovalni skupščini besedilo nove pogodbe med Francijo in Sovjetsko unijo v podrobnostih, je Hitlerjeva armada bila še sposobna za udar in je ponekod spet stopila na francoski tla, v enem delu Francije pa se sploh še ni bilo mogoče izgnati.

To pomeni, da bo Francija poleg sklepanja pogodb moralno hiteti, da se zavaruje pred možno novo nemško "bliskovitostjo", kajti desperativni ljudje so zmožni marsicosa. General Eisenhower je to do sedaj že zelo dobro izprevidel in nam sporočil, da će pričakujemo hitrega konca, pomagamo sovra-

'Nadaljevanje na 5. strani.'

V sezoni voščil — kaj naj želimo drug drugemu?</

POVESTNI DEL

FRANCE BEVK:

BEG PRED SENCO

(Nadaljevanje.)

Onemel sem. Naslonil sem se v temi in zrl na žensko, ki ni več dvignila pogleda in so solze močile njena lica. Ne pred samim seboj niti pred Lizo nisem mogel tajiti, da me je ta novica prevzela. Senca obupa je legla preko mene. Le čisto v dnu je ležala trohica prijetne zavesti: bili oče, imeti otroka ... Toda prvi hip je zmagovalo vse dru-

Razumel sem, čemu je sama stopila v mojo sobo. Cemu je na miglaj vdana in ponizana in nima niti drobtine lastne volje več. Kakor da sta njeno telo in njena duša moja, odvisna od moje milosti ali od mojega prekletstva.

V meni je pretežko kovalo. Tolažil sem jo. Toda nisem našel prave besede za tolažbo, ko sem se ogibal glavne besede, ki bi jo utešila.

Mlelo me je kot med dvema mlinskim kamnom. Misel, da bi postala moja žena, se po vsej sili ni hotela ustviti v meni. Tisti večer in naslednje dni se je rados umaknila težkemu bremenu, ki je leglo na dušo.

Odločeval sem med življnjem in življnjem. Vse je bilo zastreto pred mojimi očmi.

Po več tednih odlašanja sem se sestal z Lojzo. V večernem mraku me je počakala in me skoro objela vprivo ljudi. Zdela se mi je lepa, mladostna, mladostnejša kot kdaj prej. Zdravje zrele ženske je večje iz nje.

Ko sva bila na samotni poti, se je njen roka same od sebe ovila okrog mojega vrata. Njeni oči so pogledale zaskrbljeno v dno mojih.

"Kaj ti je, fani moj?"

Saj nisem vedel, kaj mora biti vzrok njeni nenavadni radoosti. Ali zato, ker se dolgo nisva videla, ker tudi pisal nisem kot po navadi. Po vrhu tega me je videla ubitega, takega, da sem jedva mogel spregovoriti. Kakor da leži jok na mojih ustnicah.

Njen pisana volja je potegnila črto radosti tudi preko mojega obrazca. Nekote mi je zlezel nasmeh na ustnice.

"Vesel sem," sem dejal. In da se ne zlažem niti sebi, niti nji, sem pristavil: "— če te vidim tako..."

Ko sva sedela na pomladni trati pod cvetocimi drevesi, so se njene ustnice nagnile do mojih: "Povej mi, kdaj?"

Gledal sem v mračno globino, v kateri je šumela reka. Teko se je zgnetlo okrog mojega srca in ni hotelo v odgovor, ki ga je dekliško srce težko pričakovalo. Počasi sem poiskal njeni roki in ji stisnil prste, kot bi se laskal že vnaprej za nepovojen odgovor. — Da bi podpirala svojo besedo, je dejala: "Moja leta bežijo ... Tebi se ne mudri."

To me je zboldilo. Zdramil sem se. Ko sem pogledal v njen si

IZSEL JE

DR. KERNOV

Angleško-slovenski BESEDNJAK

Cena \$5 s poštnino vred

NAROČILA SPREJEMA

PROLETAREC

2301 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO 23, ILL.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Piše CHARLES POGORELEC

Ta beseda je očitno kazala na sluttajo najinega razmerja, da je Liza umolknila in pogledala v tla.

Spotoma se je gospa nagnila na moje uho: "Vaša ljubica bo mati." — Cež nekaj časa pa: "Poročite jo! Raje nego Lojzo."

Te besede je govorila mrzlo, kot da ni nič v njih in jih je mogoče vsako minuto ponoviti.

Ko je vlak stal na postaji, me je vabila s seboj. Nisem šel. Gospa mi je žugala s prstom skozi okno:

"Ne morete mi več utajiti."

Pa je bila brezupna žalost tudi na njenem obrazu. S tem dnem me je smatrala na veke za izgubljenega. Ko se je premaknil vlak, se med vrskanjem mladih obrazov ni mogla ubraniti solz.

Domov sem bežal. Ves poten sem bil, ko mi je odprla Liza hišna vrata in je obrnila pogled na svoje stanovanje.

Prijel sem jo za glavo in obrnil njen obraz proti sebi. V njenih očeh sem videl goretji ljubomornost, ki jo je zgala v persih.

"Kaj ti je?" — "Kateri teh je tvoja ljubica?" je vprašala naivno in brez ironije.

"Nobena. Kaj misliš?"

"Vse upanje sem izgubila. Kako se morem jaz primerjati z njimi ..."

"O tem ne govorji," sem dejal. "Ce bi te oblekeli v mestno obliko ..."

Več nisem mogel reči. V meni se še ni odločilo. Moral sem preboleli žalost. Ubiti sanje o ženi, ki bo cloveka duševno razumela in hodila z njim isto pot v veselju in bridkosti. To so lažne sanje pesnikov o ženskah. Pa so vse enake, na las podobe ...

SEJA KLUBA IN IN KUMARJEVO PREDAVANJE

Chicago, Ill. — Ta petek 22. dec. bo v Centru seja kluba št. 1 JSZ, namreč letna seja. Članji in članice so prošeni, da se je udeleže polnoštevilno in to ob določenem času, da bomo svoje delo izvršili čim prej.

"Koliko let ima dekle, ki nam je strelog?"

"Devetnajst ..." —

Gospa me je merila: "Zaljubljeni ste vanjo..."

"Ne," sem jo zatajil.

Senca, ne. Ubehžim ji nikoli. Kam naj grem? Ali naj se pogremem v pepel? — Gospa Fani pa je grebla neumorn v notranjosti.

"Po seji bo predaval Lt. Michael Kumer, ki se je nedavno vrnil v to deželo iz Anglije, oziroma Francije. On je znan v našem delavskem gibanju, učil se aktivnosti praktično in v delavskem tisku. V armadi in posebno na vseh svojih stikov z važnimi osebnostmi v Londonu pa si je pridobil nadaljnji bogatih skušenj in znanja.

John Petrich, Youngstown, Pa., je poslal 10 naročnin ter naročil 150 izvodov koledarja za začetek.

George Smrekar, Aliquippa, Pa., je tudi še vedno kot je bil, dober prijatelj Proletarca. Poslal je 8 naročnin in provizijo dal v tiskovni sklad.

John Petrich, Youngstown, O., je naročil dva koledarja ter prilozil petek kot Miklavževče darilo Proletarcu, \$5 pa za pomožno akcijo SANSA, kar smo izročili na pristojno mesto.

Anton Shular, Arma, Kans., je poslal 4 naročnine in \$3 v tiskovni sklad. Od teh je \$2.50 prispeval John Cizerle mesto purana upravnika (pravi, da so mu jih požrli lisjaki), sicer pa šalo na stran. John se vedno rad "potegne" za Proletarca pa bodo v dobrih ali slabih časih. 50c pa je prispevala naša naročnica Katherine Novak.

Amalija Oblak, Elizabeth, N.J., je poslala 2 naročnine in naročila dva koledarja (večje število jih je naročil Joe Pasarich, tajnik društva št. 540 SNPJ, zraven pa je poslala tudi \$3 v tiskovni sklad. Poroča tudi o nagni smrti svojega soproga, ki je bil v veliko opore pri agitaciji za naše publikacije. Iskrci so žalje na takoj izgubi. Vsi, ki smo poznali delo pokojnika, ga bomo ohranili v trajnem spominu.

Leo Zevnik, La Salle, Ill., je poslal 4 naročnine, provizijo pa dal v tiskovni sklad. Se je zgodilo tako, Leo.

Od Franka Grosjerja, nekje iz Francije, smo prejeli \$2 kot božično darilo Proletarcu ter pisimo, ki ga je končal sledenje: "Enclosed is M. O. for \$2 towards Proletarci sustaining fund, and I hope you will get many more such contributions. May Proletarci keep up the

good work. Frank." Hvala ti, iskrena, Frank, z željami, da se skoro vrneš med nas zdrav in vesel. Frank je bil eden tistih naše mlajše generacije, ki je zmerom rad pomagal, bodisi v Centru, na klubovih veselicah, ali kjerkoli je videl, da je njezina pomoč potrebna.

Lovrenc Bajc, Fairport Harbor, O., je poslal dve novi naročnini, provizijo pa poklon tiskovnemu skladu.

Martin Judnich, Waukegan, Ill., je poslal 4 naročnin. Čitalnica SND je prispevala \$5 v sklad 300-terih, Paul Peklaj pa je naročil Kerno Besednjak.

Frank Volkar, Maple Heights, O., je spet poslal dve novi naročnini in naročil 10 koledarjev. Za Sharon, Pa., pa je naročil 30 koledarjev Jože Cvelbar.

To bo vse za to pot. Naj se omenim, da ko boste naročniki prejeli to številko lista, bo tudi posiljatev Ameriškega družinskega koledarja že na potu v razne naseblne. Vsem, ki še niste poslali naročil, storite to kmalu, kajti bojimo se, da nam bo zaloga kmalu pošla, čeprav smo jih naročili tisoč izvodov več kot lani, toda soditi po sedanjih naročilih, jih bo še to premalo.

Iz ameriške zgodovine:
PHILADELPHIA

Ali veste zakaj je Philadelphia prednjačila na predvečeru ameriške revolucije 1. 1774?

Frank Volkar, Maple Heights, O., je poslal dve novi naročnini, provizijo pa poklon tiskovnemu skladu.

Frank Volkar, Maple Heights, O., je poslal dve novi naročnini, provizijo pa poklon tiskovnemu skladu.

Ako ste prejeli opomin, da vam je naročnina potekla, prosimo, obnovite jo čimprej!

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR LETNIK 1945

vsebuje sedemnajst pripovednih spisov, petnajst pesmi, sedemnajst raznih opisov, nekateri iz zgodovine ameriških Slovencev, tri članke in razprave, razne koledarske in druge podatke ter nad štirideset slik.

Svoje spise imajo v njemu Louis Beniger, Frank Česen, Joseph Chesarek, Anton Garden, Erazem Gorshe, Mirko G. Kuhel, dr. F. J. Kern, Joško Oven, Anton Shular, Anton Slabe, Joseph Snoy, F. S. Tauchar, Fred A. Vider, Janko Zega, Katka Zupančič, Fr. Zaitz in pa starokrajski pisatelji.

VSEBINA KOLEDARJA

(Navedena je po abecednem redu)

PRIPOVEDNI DEL

Blaznost in genjalnost

Judovski dovtipi

Kako so nastali gozdovi (Ivan Vuk)

Londono pismo

Mehka hrbitica (Anton Shular)

Moja pot med upornike (S. S.)

Mornar Johnny (Frank Česen)

Naša borbeni pesem (Rado Simoniti)

Neme prošnje

Okanca (Katka Zupančič)

Odšel je (Anton Slabe)

Osvoboditev Beograda (Ilija Ehrenburg)

Pogrešan (Janko Zega)

Rusija ni utrgnila mislit na mir (Ilija Ehrenburg)

Sužen med narodi (Ivan Cankar)

Ustvaritev žensk (Ivan Vuk)

PESMI

Božična pesem (Igo Gruden)

Cesta hrepnenja (Mile Klopčič)

Dekle (N. N.)

Izdajalcem (Katka Zupančič)

Na poti (Katka Zupančič)

Oporko (Stenka)

Pesem pun'arjev (Tone Seliškar)

Primorci (August Sajn)

Samo milijon nas je (Kajuhov Tonč)

Slovenske gorice (Dr. Stachel)

Talečem (Kajuhov Tonč)

Uspavanka (Smiljan Samec)

Vesna (Tone Maček)

Vojaki (M. K. po E. Tollerju)

Zadnja pot (A. Gradnik)

Žive naj vsi narodi (France Prešeren)

ZGODOVINSKI SPISI IN PODATKI

Bridgeport, O. (Joseph Snoy)

Bogati trgovce (Joseph Chesarek)

Dve znameniti stoletnici (Louis Beniger)

Koliko je Slovencov?

Iz Alojzijevišča v St. Paul (dr. F. J. Kern)

Izgledi za bodočnost Amerike (Leo Zakrajsek)

Naša XIV. štajerska divizija (Cene Logar)

Pregled slovenske literature (Josip Vidmar)

Poljanska četa gre v napad (Klusov Joža)

Ponovno predlagam (F. S. Tauchar)

Roosevelt, predsednik mnogih rekordov

Slovenski narodni muzej v Ameriki

(Erazem Gorshe)

Slovenski naseljenici v Mehiki (Joško Oven)

SANS in JPO-SS (Frank Zaitz)

Slovensko časopisje v Ameriki (F. Z.)

Družinski koledar

V delavnici ženskih klobukov (Edgar Degas)

Vas (Drago Vidmar)</div

★ KRITIČNA MNENJA, POREČILA IN RAZPRAVE ★

KOMENTARJI

"Kdo je zmagal v zadnjih vojnah?" Tako je v uvodniku vprašal newyorski dnevnik PM, v svojem presenečenju, ker Roosevelt imenuje na najvažnejša mesta v svoji administracijski le korporacijske magnate in milijonarje. PM je razočaran. Mi nismo. Tudi odborniki politične akcije unij CIO se lahko praskajo po glavi. Posebno Sidney Hillman.

Papež želi, da se Dunaj proglaši za odprto mesto. Rdeča armada je le še kakih pol drug sto milij stran od te stare bivše avstro-ogrške prestolnice. Čemu ni apeliral, da bi se tudi Budimpešta proglašilo za odprto mesto? Nemci jo tako trdovratno branijo, da je že v razvalinah in požgana, pa še se upira, da Rusom zajeze pot proti Dunaju.

Diktator Franco se je lahko znova uveril, da mu ameriška vlada ne bosta neprijazni. Za novega angleškega poslanika v Madridu je določen Sir Owen O'Malley, Irc po rodu, navdušen katoličan, nasprotnik Sovj. unije in smatran za zelo naklonjenega Francu in njegovemu klerikalizmu v Spaniji. Ameriška vlada pa je poslala v Madrid za svojega poslanika konservativca stare sole Normana Armourja. Francu se torej ni batil, da bi ta dva intrigala proti njemu.

Kraljica Aleksandra pričakuje čez nekaj mesecov veselega dogodka. Njen mož Peter II. in Aleksandra se imata v učenjšču prav dobro. Čemu ne! Ničesar jima ne manjka. Petrovevladarske skrbi in boje proti sovražniku je prevzel maršal Tito ter odbor jugoslovanske osvobodilne fronte. To je storil ne da bi kralja vprašal za dovoljenje. Torej za Petra toliko manj skrbi. Nepričutno je lahko le komu izmed partizanov, ako pomisli, kako udobno živita kralj in njegova nevesta, in koliko ljudi jima streže, dočim morajo oni s Titom vred živeti kot se sploh na takih frontah, obdanih krog in krog od sovražnika, živeti da.

Ljubljanski "Slovenec" ima sedaj svoj uredniški štab razdeljen. Nekaj ga je v Ameriki, nekaj v Ljubljani, in pa nekaj povsem vtihtjenega v Londonu. A ta dva, ki sta aktívna — namreč oni v Ljubljani in ta v Ameriki, pa nadaljujeta s pisanjem — s takim pisanjem, proti kateremu kljice njihov tovarisi dr. Lojze Kuhar, "moji bratje, nikarte! To je judežev delo!" Ampak njegovo svarilo, čeprav ob 12. uri, ni nič pomagalo.

Po Titovem proglašu se smatra za 12. uro 15. januar. Kdor se do tedaj spokori, mu bo vse odpuščeno. Razen seveda onim, ki

ki imajo smrtne grehe. "Demokracija" v Grčiji ni vzrok sedanjega spora. Vprašanje je, ali ji bodo tuji bajoneti in tuje granate urinile kralja, ki ga ne mara, in z njim fašistično vlado kakor jo je "umela do te vojne, ali pa si bo grško ljestvo priborilo svobodo, da so vložili samo odloča? Klerikalni pisci v Am. domovini in njihovi pristaši tega dejstva nočejo priznati. A priznavajo ga odgovorni poslanici odgovorne angleške delavske stranke. Predvojni plebiscit za monarhijo pod grško fašistično diktaturo je bil izvršen z bajneti, ne z glasovi svobodnih državljanov. Le zato je kralj takrat zmagal.

Nekateri pozabljajo, da so reakcionarji nekoc pobijali delavce že zato, ker so zahtevali volilno pravico. Ali pa skrajšajo, da delavnika, ki si je upal v stavko, ali v demonstracijo, ali na shod kje na skrivnem, jim je bil antikrist, republikanec, kravo ozarjen socialist, ki ruje proti Bogu in cesarju! Ali je propaganda za obvarovanje reakcije, kapitalizma in socialnih krivic sedaj kaj drugačna, kakor takrat?

Vedite, da ne papež, ne Rockefeller, ne cesar, ne car niso nikoli rekli, da koga zatirajo, ampak zmerom, da varujejo božje in človeške pravice proti prekučuhom. Mar ne trdijo isto sedaj?

Rev. Trunku, ki v "Am. Slovencu" spet dopisuje, se je Louis Adamicjako zameril. Svede ne zato, ker skuša z relifno akcijo preskrbeti potrebnim v Jugoslaviji hrano, ampak "ker je zašel med najbolj zagrizene protestante, ki že 40 let besno napadajo Vatikan." Tako je Adamicj ob dobrega prijatelja. Ampak borba v prid Vatikanu je živel precej časa tam in prisodila.

Vatikan se ne boji protestantov, kot misli Rev. Trunk da je, ampak tistih katoličanov v Spaniji, v Franciji, pa na Slovenskem, Hrvaskem, Poljskem, v Mehiki itd. ki mu nočejo igrat v roki in jih zastran tega označuje za brezverce in bogotajce.

V protestantskih krogih nimata Vatikan kaj izgubiti. Izgubi lahko le v katoličkih deželah.

Grčija je bila očiščena predno so je Angleži znova invadiali. Nemci so pobegnili v strahu, da jim bo izhod odrezala rdeča armada. Torej je napacno trditi, da so Angleži sedaj tam zaradi kakake osvobodilne akcije, ampak le kot policiji, ki imajo analog uveljaviti v tej zbičani, gladni deželi politiko interesov Velike Britanije, katera pa se nedvomno kriza z interesmi Sovjetske unije. In kdo pri tem hvali Anglijo, ima gotovo v mi-

SE UJELI V PAST, KI SO JO DRUGIM NASTAVILI. — Dolga vrsta nemških vojakov, ki so čakali v Midleburgu na otoku Walcheren, da jih pošljajo v jetniško kemp. Ker pa so prej porušili jezove, da plavijo krajino, jim je bil odhod zaprt, dasi so ga mislili zapreti zavezniškim četam. A so s tem sami sebi napravili največje neprilike.

slih tudi svoje interese. N. pristi slovenski propagandisti v Ameriki, ki žele in molijo in prosijo, da bi Slovenijo zasedejo, krvavo ozarjen socialist, ki ruje proti Bogu in cesarju! Ali je propaganda za obvarovanje reakcije, kapitalizma in socialnih krivic sedaj kaj drugačna, kakor takrat?

Svoječasno sem v listih poročal o Bond Rallyu, ki se je vrnil dne 30. nov. v sloški dvorani sv. Stefana. Ob enem sem prispeval Slovencem, da bi kupovali bonde pri slov. posojilniku Reliance Bldg. & Loan Ass. Pohvaliti vas moram, da ste se dobro izkazali. Imenovana posojilnica jih je tisti večer prodala za okrog 30 tisoč dolarjev, medtem ko so drugi trije zavodili (poljski, litvinski in nemški) prodali isti večer skupaj samo za nekako osem tisoč dolarjev. Ta Bond Rally je priredila zvezro trgovcev v naseljni brez razlike narodnosti, a mi Slovenci smo re izkazali najbolje. Pri tej priliki mi je prišlo na misel, zakaj bi se ne organizirali slovenski trgovci, obrtniki in profesionaci v Chicagu in prihodnjih priredilih shod za nakupovanje bondov vojnega posojila sami. Poleg imenovane zadeve bi takrat zvezra lahko storila veliko dobrega za naselbino in v splošnem za dobrobit Slovencev v Chicagu. Razmisljajte o tem in sporocite svoje mnenje.

Vesel Božič in srečno, zadovoljno Novo leto!

John Gottlieb.

AGITATORJI NA DELU

Vse naročnine, ki jih pošljemo za stopniki in drugi agitatorji Proletarca, so števe na bazi polletnih naročnin. Namreč agitator, ki pošlje eno celotno, je zabeležen v tem seznamu z davnimi polletnimi.

John Krebel, Cleveland, O. 38
Frank Taucher, Chicago, Ill. 21
Louis Barborich, Milwaukee, Wis. 16

Anton Zornik, zap. Penna 12
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill. 10
Frank Cvetan, Johnstown, Pa. 10

Ludwig Yoxey, Pueblo, Colo. 8
George Smrekar, West Alliquippa, Pa. 8

Anton Tomšič, Oakland, Calif. 7
Ant. Jankovich, Cleveland, O. 6

Frank Remitz, Rock Springs, Wyo. 6

John Sukla, Paonia, Colo. 4
Luka Groser, Chicago, Ill. 4

Kajetan Erznožnik, Red Lodge, Montana 4

Mary Marinsek, Gallup, N. Mex. 4

Joseph Koričić, Detroit, Mich. 4

Anton Shular, Arma, Kans. 4

Leo Zevnik, La Salle, Ill. 4

Martin Judnich, Waukegan, Ill. 4

Joško Ovenc, Clarendon Hills, Frank Zaitz, Chicago, Ill. 2

Amalia Oblak, Elizabeth, N. J. 2

Lorenz Bajc, Fairport Harbor, Ohio 2

Felix Strumbel, Cleveland, O. 2

John Chamazar, Chicago, Ill. 2

Frank Volkar, Maple Heights, Ohio. 2

Leo Stolfa Toledo O. 1

Skupaj 4 tedne (od 18. nov. do 16. dec.) 187 naročnin, prejšnji izraz (4 tedne) 171 1/2 naročnin.

Prva in najgrša izmed vseh golijufi je varati asmege sebe. — Bailey.

Cloveške nature ni potrebno spremeniti. Dajmo ji le priložnost. — Rex Tugwell.

je naša vlada sploh kaj imela opraviti zraven.

Kar se ameriškega ljudstva tiče, smo prepričani, da noče za take skeme nobene odgovornosti. Ono je zoper tajna omrežja, ki ga je v tem slučaju kriv britski toryzam. Skoda za Anglijo je namreč v tem, ugotavlja Wells, ker ga je zapetila na napačni strani. Namesto na ljudski proti reakciji je podigala reakcijo proti ljudstvu.

Wells v svojem članku dalje izvaja, da je Churchillova potenza v Grčiji velik moralen udarec za Anglijo in da je z njo podnetil razredni boj, ki ga je v tem slučaju kriv britski toryzam. Skoda za Anglijo ne verjame in je ne bi odobrilo.

Enostranska taktika Britanije ali pa Sovjetske Unije je logična posledica ameriške politike, ki se ravna po pravilu, "drži roke proč", češ, to ni naša brigra! Alternativa k temu ni več pridige našim zaveznicam, pač pa kolektivna akcija v imenu skupno sprejetih modernih principov."

Čas za Winstona, da se umakne

Angležem v splošnem je vsekar kar žal, ker so deležni tolitski kritik, in posebno mučen je ta položaj za delavsko stranko, ki bi rada ostala v vladu do poraza Nemčije, a poslanici pa so neradi odgovorni za početja Winstona Churchilla, ker vedo, da so zanje odgovorni samo zato, ker sodelujejo v torijski vladi, čeprav z edinim nazivom, da se porazi fašizem v Evropi. Ampak to, kar počneta premier Churchill in njegov minister vrnjanjih zadev, marsikje sploh ni boj proti fašizmu, pač pa mu pomagata kvišku.

Tako se je k tej debati oglasil tudi slovenski angleški pisatelj H. G. Wells, ki v londonskem listu "Weekly Tribune" pod naslovom "Churchill naj odide" pravi: "Sedanji angleški namišljenci firer je svoje dovršil in sedaj je najboljše, da gre. Le na ta način bo deležni slave, ki bi jo pozabili in njega pa zamrzeli, tako se pravčasno ne umakne. Churchillova druženja z rojalističnimi obiski v Evropi so mu izpodkopal zadnje plasti ljudskega zaupanja. Zato hočemo, da gre s poti sedaj, dokler ga imamo še v čilih in pa dokler nas povsem ne diskreditira pred svetom. To bo tudi zanj dobro in veseli bomo, če vzame tudi vso dvorno gospodo s seboj."

LUKA GROSER
voči vsem
srečno Novo leto!

Vsem, ki so mi poslali vočilne karte, in drugim mojim znancem ter prijateljem vočim na tem mestu res srečno in veselo NOVO LETO! Kart nisem pisal, zato hyala vsem, ki so mi jih poslali k božičnim in novoletnim praznikom.

LUKA GROSER
in družina
2301 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Ill.

VEČ

NAPORA ZA VOJNO ALI VEČ VOJN?

"Vaši naporji pri delu bodo skrajšali vojno in ohranili tisoče življenj!"

—General Eisenhower.

Poščite si delo v vojni industriji in ga držite!

MOŽJE! ŽENE! Preskrbite več streljiva Eisenhowera
To je nujnost. Potreba delavcev v gotovih vojnih industrijih se je nenadoma povečala. Naše vojne sile napredujejo s tako brzino — in boji so besni in ljuti — da smo domačega porabilo vso zalogo municij in drugih vojnih potrebičin za nadaljni POHOD. Šrapneli so aktuelno racionalizirani na nekaterih frontah.

Vojni delavci v tej okolici so dosegli sijajne uspehe v produkciji. Toda sedaj se jo potrebuje več kot kdaj prej.

Pamagajte skrajšati vojno — dobiti se delo v vojni industriji in ga držite. Poklicite najbližjo vladino posredovalnico za delo.

Potrebujemo sledeče VAZNE delavce:

Laborers — Aircraft Assemblers — Welders — Machinists
Turret Lathe Operators — Radar Equipment Assemblers — Mechanics
Pattern Makers — Core Makers — Tool and Die Makers
Inspectors — Engine Lathe Operators — Designers — Engineers
Grinders

Zglasite se se danes v najbližjem U. S. Employment Service uradu

INFORMACIJSKI ODBOR ZA NUJNO PRODUKCIJO

Sponsor tega oglasa: Commonwealth Edison Company

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET
ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

“PROSVETA”

Naročništa za Združene države (Avon Chicago) in Kanado \$6.00
na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četr leta; za Chicago in Cicero
\$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois

Iz SANsovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Božična misel

Naša želje, da bi Slovenija letos praznivala božične praznike osvobodnja, se menda ne bodo izpolnile. Velik del naše rodne grude še vedno ječi pod peto nemških valpetov, ki postajajo še bolj zverinski in nečloveški v poslednjem uru svojega uničevanja slovenskega naroda. V poslednjem uru uničevanja — kajti prepričani smo, da ne bo dolgo, so bodo jugoslovanski borce s pomočjo sovjetske vojske in drugih zaveznikov izgnali svraga z ukradenem zemlje in ga pognali preko mej v njegov neizgibni pogin.

Vsi oni izmed nas, ki smo v Ameriki vsa ta leta s ponosom žirili na veličastno borbo slovenskega naroda in na neizmerne žrtve, ki jih je moral utrpeti, ter smo mu po svoji moći nudili moralno oporo in pomagali širiti pred ameriškim ljudstvom razumevanje in sočustovanje do njegovih starodavnih teženj, da se v uru njegove Kalvarije izpolnijo in uresničijo, bomo na božični dan v duhu z njim.

Relifna akcija

Dne 12. decembra se je skupna vsota v fondu pomočne akcije WRFASSD dvignila do zneska \$275,000 in ne uključuje prispevkov, ki so bili poslani na SANS po omenjenem dnevu. Niti niso v tej vsoti šteti prispevki, ki jih je nabral Ameriški odbor, kateri je paš bil ustavljeno in ki posluje v svojem posebnem uradu na 58 Park Avenue, New York City. Ta odbor je pod pokroviteljstvom najodličnejših Amerikancev ne-slovenskega porekla in šteje do danes že 330 oseb. Med njimi so zvezni senatorji, kongresni, federalni uradniki, pisatelji, profesorji, delavski voditelji, industrijski, filmski igralci, zdravnički, duhovniki, časnikarji, odvetniki itd. sploh ugledne osebe, ki predstavljajo vse panoge ameriške javnosti. Kampanja tega odbora se prične 1. januarja. Ameriško javnost je opozoril na potrebo nujne pomoči narodu Jugoslavije že 12. novembra poznan radio komentator Walter Winchell, ki je sam prispeval vsoto \$5,000. Dne 14. decembra je našemu odboru posvetil 5 minut časa tudi "March of Times" radio program, na katerem so nastopili pevci Jugoslovanskega morarskega kluba s tremi pesmami, med njimi partizanska "Hej brigada". Naša velika prijateljica Mrs. Roosevelt je dne 29.

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRTITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.
Tel. MOHAWK 4707
1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Najboljši pripomoček pri učenju angleščine za starejše, ali mlajšim za učenje slovenščine je DR. KERNOV

"ANGLEŠKO-SLOVENSKO BERILO"

"English-Slovene Reader"

Cena \$2.00 s poštino vred

Naročila prejema

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave., CHICAGO 23, ILL.

Jolly Allis št. 686 SNPJ \$10,
Joe Radelj, Terezija Pušavar in
Louis Evančič po \$5 ter A. H.
Klenc \$1.

Naš "oldtimer" John Kalan
iz Summita, Ill., je daroval \$25,
John Kobi iz Dulutha pa je poslal \$10, kar sta darovala Nick
Borovac in pošiljalj.

Glavni odbornik SNPJ ter član sirskega odbora SANSa brat Andrej Vidrich, Johnstown, Pa., je izročil SANSu znesek \$37. Sam je daroval \$5, ostalo vsoto \$32 pa je sprejel od primorskih fantov, ki se kot italijanski vojni ujetniki nahajajo v taborišču Ft. Meade, Md. Izmed teh so darovali po \$5: Ciril Jurčič, Anton Magajna, Ivan Maramon in Filip Breclj, po \$4 pa Lojz Donat, Rino Kramčič in Lojz Fonzar. Fantje so tudi že le nositi partizanske zvezdice in te bodo dobili. Želja vseh teh fantov je, da bi zamogli vstopiti v Titovo armado in pomagati njegovim hrabrim partizanom pri osvoboditvi našega Primorja.

Sestra Mary E. Fradel iz Latrobe, Pa., nam je poslala znesek \$16, kar je nakolektala na seji društva 725 SNPJ. Darovali so: Mr. in Mrs. Fradel \$5, mr. in mrs. Math Hrebar \$5, po \$1 John Ban, George Nace, Angela Ban in Martha Nace, po \$2 Sylvia R. Fradel.

John Vitez, tajnik in blagajnik naše podružnice št. 33 v Bridgeportu, O., je postal za pomočno akcijo \$40.80 ter \$3 za SANS. Za revete v stari domovini so darovali: društvo št. 13 SNPJ \$10, Tony Dolinar \$5, Richard Bender in John Sodnikar po \$1 vsak, pri društvu št. 407 SNPJ pa je nabral tajnik \$23.80.

Anton Blasich, Fontana, Calif., ni bil doma, ko so prišli nabiralci potrkat na vrata, vsled tega je kar sam postal v naš udar denarno nakaznico za \$10. Pri podružnici št. 25, Chicago, Ill., je daroval Joseph Zore vsto \$25, kar nam je postal tajnik Frank Alesh.

V Detroitu je imela podružnica št. 1 SANS veliko prireditve 10. decembra, kjer je bila nabranega zoper lepa vsota za SANS in WRFASSD. O tem bomo poročali več prihodnji teden. Sestra Mary Knez pa ni hotela okoli nositi zneska \$7, katerega je nabrala pri družini L. Rovšek (\$5) in pri Kernu, ml. ter je izročila \$7 gl. tajniku SANSa, ki je nastopil med programom.

Ta teden smo dobili poročila o nadaljnji odpošiljkah oblike čevljev in drugega blaga: društvo št. 27 SNPJ, Frontenac, Kans., je poslalo nadaljnih 200 funtov čevljev in oblike, št. 224 SNPJ, Fayette City, Pa., pa zo zet 279 funtov, med temi tri zavoje čevljev, 23 funtov razne hrane ter en karton razneterosti. Ivana Valenčič iz Toledo, Ohio, je poslala 5 funtov oblike.

Naša podružnica št. 90 v Kirkland Lake, Ontario, Kanada, se pridno udejstvuje pri pomočni akciji Jugoslovanov v Kanadi. Podružnica je kupila 100 moke ter prispevala precej oblike in drugega blaga. Tajnik Maks Skube nam poroča, da slani podružnica vseeno korajeno sodelujejo z odborom v Kanadi, dasiravno nekaferi šeprimo, da delo članov ne bo upoštevano ne v Ameriki ne v Kanadi. — Ce bi poslušali le one, ki veliko ēvkačajo, malo pomagajo pri tem velikem delu, ki ga vršimo v Združenih državah, naši rojaki v Kanadi, tedaj bi pač malo sejali, a se manj poteli. Upoštevamo bo vsako potestno delo bodisi tu ali preko meje v Kanadi.

Vsem darovalcem in delavcem naša iskrena hvala. V imenu upravnega odbora SANSa izrekam iskrena vočila za srečne božične praznike vsem našim, članom in članicam, našim delavcem in delavkam ter čitateljem te kolone. Ko se razdajemo tega praznika v Ameriki, ne smemo pozabiti, da je to že četrtek Božič v Sloveniji, od kar se je vgnezdila vanjo fašistična pošast in domovino pomenuje. Spomnimo se na božični večer naših nesrečnih rojakov in prispevajmo za pomočno akcijo.

Mirko G. Kuhel, tajnik.

Proletar je bil ustanovljen, da služi delavstvu. Tej nalogi je zvest v vsakem slučaju, v krizah in "dobrih" časih, v vojnah in miru. Podpirajte ga.

Nekaj drobiža

Chicago, Ill. — Mnogokrat sem že cital življene pise naših takozvanih bančnih in industrijskih kapitanov. Marsikoga izmed njih hse slavi, da je bil rojen v slumih, pa se je s svojo pridostojnostjo povzel v razred industrijskih kapitanov. V otroških letih so prodajali časopise in potem pa delali dolge ure za najnižjo plačo. Sedaj so multimilijonarji.

Ko so ti pridni ljude iz slumov postali kapitani bank in industrije, ali so poslali svoje sinove in hčere v slumse, da bi tam spoznali, kako se živi v bedi in se služi kruh? Kaj se! Pač pa so jih obdarili z vsemi dobrotnami in udobjem, ki ga more kupiti na svetu denar.

Ze v otroških letih sem ljudil rože. Spominjam se, ko sem 12 let star nabiral smarnice med skalami v visokih brihrib, korenine pa sem posadil doma. Ko sem se od doma poslovil, so tri leta pozneje še cvetale.

O vrtnarstvu sem pred leti veliko cital, ni mi pa bila nikoli dana prilika počakati v vrtnarsko šolo. A v praktičnih skušnjah sem se o rožah marsikov poučil. N. pr. v tistih petih letih, ko sem vrgajal različne vrtnice na vrtu našega centra, med drugim takozvane umetne vrtnice, ki so iz rastlinjakov (hot-house). Te vrtnice so krasne, da bi tudi hčere multimilijonskih kapitanov" ne mogle biti lepše. Ampak na delavskem vrtnicu ne uspevajo, pač pa si dokaj dobro že tri leta prizadevajo ohraniti svoje življenje divje vrtnice. In verjemate, te divje vrtnice bodo krasile delavske vrtote še tudi potem ko takozvanih kapitanov nič več ne bo.

O "free enterprise" sem rečital mnogo člankov. V neki reviji razpravlja Md. Vandercrook, da bo mogoče pohajati v vrtnarsko šolo. A v praktičnih skušnjah sem se o rožah marsikov poučil. N. pr. v tistih petih letih, ko sem vrgajal različne vrtnice na vrtu našega centra, med drugim takozvane umetne vrtnice, ki so iz rastlinjakov (hot-house). Te vrtnice so krasne, da bi tudi hčere multimilijonskih kapitanov" ne mogle biti lepše. Ampak na delavskem vrtnicu ne uspevajo, pač pa si dokaj dobro že tri leta prizadevajo ohraniti svoje življenje divje vrtnice. In verjemate, te divje vrtnice bodo krasile delavske vrtote še tudi potem ko takozvanih kapitanov nič več ne bo.

Alli Mr. Vandercrook misli, da bo Rusija zavrgla svoj kolektivizem, s katerim je presenetil vse svet? Mar misli, da bo vsa ta kolektivno zgrajena bogastva nekega dne dala privatnikom in se povrnila v ekonomski sistem pomanjkanja mase v dobrobit tistih, ki bi dobili ta bogastva. Oni bi vlekli maste profite, delavna masa pa bi nosila bremena sezonske in tehnične brezposelnosti.

Tisti, ki se toliko ogrevajo za "free enterprise", nam še niso pojasnili ene stvari. Namreč, zakaj so samo v vojnem času vse delavci zaposleni, ne pa tudi v mirnem času.

Je napredek, če se preudari. Ko sem laško leto v klubovih prostorih prebiral dan za dnevnico "Prosveto" — uredniške članke v nji, dopise in novice iz slovenskih naselbin, sem postal razočaran. Pisalo se je največ o starem naseljencu, o mačeham itd.

Alli Mr. Vandercrook misli, da bo Rusija zavrgla svoj kolektivizem, s katerim je presenetil vse svet? Mar misli, da bo vsa ta kolektivno zgrajena bogastva nekega dne dala privatnikom in se povrnila v ekonomski sistem pomanjkanja mase v dobrobit tistih, ki bi dobili ta bogastva. Oni bi vlekli maste profite, delavna masa pa bi nosila bremena sezonske in tehnične brezposelnosti.

Tisti, ki se toliko ogrevajo za "free enterprise", nam še niso pojasnili ene stvari. Namreč, zakaj so samo v vojnem času vse delavci zaposleni, ne pa tudi v mirnem času.

Je napredek, če se preudari. Ko sem minulo poletje sedel na klubovem vrtu, sta dva rojaka, ki sta stala pred mano, debatirala o evoluciji. Njun živahen pomenek me je jako zanimal. Prisla sta v soglasje skoraj pri vsaki točki, dokler ni A. vprašal B., če veruje tudi v Darwinovo teorijo evolucije. "Absolutno ne," je rekel B., "verujem pa, da lahko žena spremeni moža v opico." "Ah, koomaan, je rekel A., "pojdiva rajše balincat." Tako je bilo konec te debate.

Ko čitam v Prosveti poročila, kako marljivo so v slovenskih naselbinah na delu za pomočno akcijo in kako prispevajo moški in ženske, v pomoč narodu v domovini, in ko prebiram ganjljevne dopise z apeli na nas za pomoč, je nemogoče zadržati solzo v očeh.

Zal, nisem član SNPJ, a kljub temu je moje mnenje, da bo leto 1944 v zgodovini SNPJ zapisano z zlatimi črkami. Narod v domovini vam bo hvaljen za delo, ki ste ga storili zanj in še delate. V zatonu leta 1944 boste imeli odborniki in člani SNPJ eno zadoščenje, in to je, da ste

VI največ darovali svojim bratom in sestrrom v domovini.

SOCIALISTIČNE STRANKE NI "KONEC", IZJAVLJA NORMAN THOMAS

Oznailio, da je socialistične stranke konec, "je bilo zelo pretirano", je dejal Norman Thomas, ko je izvedel, da so njegov intervju v časniški agenciji Associated Press "napačno uređili". Toda le v enem odstavku, v katerem je odgovoril na vprašanje o bodočnosti stranke, da je bo konec, tega ni rekel nikoli. Pač pa je reporterju tolmačil, čemu ni dobila letos glasov in take reči, pa reporter ni razumel in po svoje uredil.

Za socialiste je bila tista notica prisencenje, posebno pa se v tkih krajih, kjer so pričeli Thomasov intervju v celoti, kot v New Yorku, v Readingu, Pa., in drugje. Tudi v radiju so njegova izvajanja slično tolmačili.

V "Callu", ki je glasilo socialistične stranke, Thomas izjavlja (izdaja z dne 15. dec.), da je takoj, ko je poročilo AP izšlo, njen urad obvestil o napaki, a večina listov ga je objavila brez popravka, češ, da socialistična stranka ne bo več posegala v splošne volitve, ampak kvečenju le še v lokalne. In pa da bo vršila odslej le vzgojno politično delo. Intervju seveda ni bil tolmačen kot da je ameriško delavstvo sedaj brez politične akcije. Vrši jo v raznih raztrešnih oblikah.

Norman Thomas bi seveda rajše, in vsi drugi člani stranke, da se bi ta akcija za socialistično orientacijo Zed. držav vršila pod imenom S. P. A ker je stranka prejela pri zadnjih predsedniških volitvah izredno malo glasov, so reporterji silili v Thomasa, češ, kaj misli? Kot da firma S. P. sama na sebi poroči nazadovanje socialistične ideologije, ako ne prejme njenih stranka glasov na svoji listi.

S. L. je bila res prizadeta. In način, kakor se je organizirano delavstvo udeležilo volitev 7. novembra, ni služil socialističnim smernicam, čeprav tisti, ki misijo, da so zmagali za delavsko stvar, trdijo nasprotno. A nemalo graje je bilo i proti Thomasu tudi iz takih vrst, katerim je žal, da organizirano socialistično politično gibanje v Zed. državah ni jače kot je.

Zmeda ne pozna "nepraznikov niti nedelje"

(Nadaljevanje s 1. strani.)

žila iz svojih razlogov in s svojimi nameni in cilji.

O Poljski, ki je sedaj najbolj sporno vprašane, smo v tem listu že dostikrat pisali in nekaj na tej strani tudi v tej številki.

Ravn tako o Grčiji, ki je v tej vojni zaradi angleške intervencije proti gerilcem prišla v ospredje in dokazala, da ni trvojni nič bolj drugačen, kako prejšnja, kar se namenov in politike velesil tice. Izgleda pa, da bodo ljudstva imela več besedil, kakor zadnjih. Takrat še le more dovedovala s svojimi škrči pred dumri Versaillesa, sedaj pa s zahtevajo pravice z orozjem v roki. In ker ga po izgonu Nemčev nečejo odložiti, so ponekod prisila iz ene borbe v drugo. Prej proti okupatorjem, sedaj pa v spodz v s osovoboditelji.

Zahteve za nov "Teheran"

Churchill je v parlamentu odkrito poudaril, da tako kakor je, ne bo šlo. Predlagal je Stalinu in Rooseveltu nov sestanek in namignil, da ga odlasa, čeprav je nujen. Walter Lipmann meni, da ti trije so že bili skupaj in dokazali, da se ne morejo zediniti. Torej naj v svoji prednosti "Teheran" povabilo nadaljnje sile, v prvi vrsti Francijo. In so tudi še druge dežele, ki bi jim lahko koristile, da bi si skupno našle tak izhod, iz katerega bi jim bilo mogoče iz negosijev v svetljši dan.

Da li bodo državni taka svarila in nasvetne upoštevali, pa pokazala prihodnost. Toda iz nove sestave ameriškega državnega departanta, in pa iz sestave torijskega tajanstva v njenih zadav Veliko Britanije si nimamo kaj prida obetati. Da li bo sovjetski komisariat v njenih zadav kaj bolj kos svoji gigantski nalogi, pa bo pokazala bodočnost, kajti dosedaj je tudi on brodil v meglji, nedvomno vsled kampanje v Londonu in Washingtonu.

Njegov intervju, o katerem izjavlja, da je bil napačno citiran, je bil udarec posebno za socialistične stranke v Readingu, Pa. Tako je izvedel, da so njegov intervju v časniški agenciji Associated Press "napačno uređili". Toda le v enem odstavku, v katerem je odgovoril na vprašanje o bodočnosti stranke, da je bo konec, tega ni rekel nikoli. Pač pa je reporterju tolmačil, čemu ni dobila letos glasov in take reči, pa reporter ni razumel in po svoje uredil.

Against Desecration Of Slain Enemies

Deplored "isolated" acts of desecration with respect to the bodies of slain Japanese soldiers, Rt. Rev. Henry St. George Tucker, President of the Federal Council in a public statement issued on October 13th appealed to American soldiers as a group to discourage such actions among the "relatively small number of their comrades in arms who may be inclined toward such conduct."

The text of the statement follows:

"The Christian thinking people of America cannot but deplore isolated acts of desecration with respect to the bodies of the soldier dead of those nations with which our Government is at war. It will be recalled that on August 10 the White House made known the fact that President Roosevelt had refused to accept a letter-opener which was described as having been carved from a bone of a Japanese soldier. In addition, pictures have been shown displaying the skulls of Japanese soldiers sent to this country.

"However much actions of this kind may have been provoked by the military conduct of the Japanese, they cannot but be condemned not only from the standpoint of Christian ethics but also out of respect for the canons of human decency. Nor can we be unmindful of the fact that the reports of such conduct have the effect of stiffening morale in enemy countries and of engendering feelings of hatred that will make more difficult the establishment of friendly relations with the Japanese people once the war is over."

"Christians will, I am sure, warmly approve the action of the President in declining to be a party to this practice. It is our belief that as a group our men in the Army would deprecate it. As the President of the Federal Council of the Churches of Christ in America I call upon them to discontinue it among the relatively small number of their comrades in arms who may be inclined toward such conduct. We are gratified to know that any such practice is contrary to the spirit and policy of our military leaders and would urge them to make the existing policy thoroughly effective."—Federal Council Bulletin.

WORKER'S INTEREST

Despite the many intentionally misleading stories in the daily press, the average worker is less impressed by his earnings in the average working place than he is by a dozen other things connected with his work.

In interviews and by questionnaires, more than 1,300 employees of one of the larger war plants in the nation were asked what prompted their seeking employment at that particular plant.

More than 450 of the 1,300 wanted, more than anything else, safe working conditions; 209 wanted steady employment; another 198 liked the place where they sought employment because they had a chance for training; while another 103 preferred the place because of the chances for promotion.

Only 20 of the entire 1,300 chose that particular place to work because of the wage scale there.

In that tally is a valuable lesson for the employer as well as the worker, for above all, apparently, the worker wants safety first; steady employment second, a chance to be trained in something useful third, and a chance to be promoted.—The Progressive Miner.

WINSTON CHURCHILL PLAYS WITH FIRE

EDGAR ANSEL MOWRER in The Chicago Sun

It begins to look as though Winston Churchill might go down in history as one of the strong, bulldogged men who lose empires. He is discrediting in advance any Big Three claim to rule the world. He is also making Britain—after Germany—the most hated country in Europe, the Austria of the 20th Century. Britain is anything but popular with 450,000,000 Chinese, 15,000,000 Burmese and a goodly bunch of Malaysians, is hated by most of nearly 400,000,000 Indians, is disliked by a whole string of Moslem peoples from the Indus to the Nile. Now, in addition, Churchill is fanning the resentment of the Greeks, the Italians, the Spaniards, and possibly of the Belgians as well.

Why this persistence in an unpopular policy? Because it is Britain's "mission" to give the liberated peoples "legitimacy" and "democracy"—as Mr. Churchill sees it. To Churchill, "legitimacy" is the only principle of "order," resides primarily in "recognized" monarchy. Popular approval is desirable, but not essential.

Modern Europeans Are Weary

Modern Europeans are weary of Churchillian "legitimacy." For them a ruler who flouts the will of his people becomes a usurper. They recognize no "legitimacy" but the peoples' sovereign will.

Mr. Churchill's description of "true" democracy based on decent men using ballots and not on gangsters using tommy guns sounds good. Only Mr. Churchill has never stood by it. Mussolini came into power by tommy guns—and Mr. Churchill supported Mussolini. Bloody Franco came into power in Spain by the organized gangsterism of Germans, Italians and Moors. And for a long time Mr. Churchill supported Franco. At home Mr. Churchill is a democrat of the purest water. But for other "inferior" peoples democracy is less important to him than "order" (and respect for British imperial interests).

1944 CHRISTMAS CLUB IS RECORD-BREAKER

The largest Christmas Club fund ever assembled will shortly be distributed to 7,000,000 members by 4,800 banks and savings institutions throughout the country. It contains more than \$500,000,000 and is 20 per cent ahead of last year, banking officials estimate.

The average distribution to members, it is said, will be \$70, compared with \$56 last year. It was predicted that only 25 per cent will go for Christmas purchases, the balance into permanent savings.

Memory is the cabinet of imagination, the treasury of reason, the registry of conscience, and the council chamber of thought.—Basil

PROLETAREC

THE MARCH OF LABOR

IN THE WIND

From THE NATION

Civics lesson: The Nebraska Bankers' Association at its annual convention, at Omaha, Nebraska, November 11, voted down a proposal by a small-town banker, E. W. Rossiter of Hartington, that the association's officers be elected by mail. Many country bankers, Rossiter said, find it impossible to attend conventions, and thus the association tends to be dominated by big-town bankers, who are a minority. "Opponents of the vote-by-mail proposal," the Lincoln State Journal reports, "said that it was too much like the direct primary."

Patriotism: Private Raymond Matsuda is an American soldier. He is of Japanese descent. He fought overseas for two years with the 442nd Regimental Combat Team, won seven decorations, and on July 22 was shot in the left knee on the Italian front. On November 9, walking with the aid of a crutch, he entered a barber shop in Poston, Arizona, for a haircut. The barber, a Texan named Andrew Hale, threw him out.

Health and hygiene: Dr. Irving S. Cutter's column, How to Keep Well, in the Chicago Tribune of November 26, explains the drug habit thus: "Most of these sufferers became opium users because they wanted to escape from the stress and strain of ordinary life; to wander in Elysian Fields where everything is beautiful and serene. They did not choose to make the effort required by a competitive society. If we carry our national social schemes far enough, we will all become dreamers because no one will have the slightest incentive to employ either originally or constructive ingenuity."

Creative writing: A soldier writes in the December 8 issue of Yank, the army magazine: "It is time that someone told our patriotic writers that some of G. I.'s don't like the army. The radio serials, the movies, and the newspaper and magazine stories would have the reading public believe that every young man is just crazy about army life. . . . The stories could be a little more realistic. Just once in a while let's have a veteran who is tickled pink when he gets his honorable discharge."

Economics: An advertisement in the New York Times of November 25 offers a gold compact, 2½ inch in diameter, for \$540.

Festung Europa: A Nazi newspaper, Deutsche Stimmen, published in Bratislava, complains that many people in the Sudetenland are now discovering that they were registered as Germans by mistake in the last census.

ITALIAN NOTES

These two stories, both authenticated, provide a revealing insight into the Italian political muddle:

During the visit of the British labor group to Italy, a reception was arranged by the British Embassy for the delegation. Present by invitation were leaders of the Italian labor and Socialist movement. Up spoke Clement Attlee, Labor whip and Deputy Prime Minister, addressing the Italian Socialists: "Why do you people resist the monarchy so fiercely? We have a monarchy in Britain and we get along fine."

Another incident:

Pelligrino, one of the most hated Fascist administrators of Naples, was removed by the anti-fascist forces just before Naples was freed. When the British came in and set up AMG, he was reinstated to office despite heated anti-fascist protest.

They have been increasing their reserves about \$1,300,000,000 every three months, and at the end of June last their "quick assets" had reached \$44,300,000,000 or three times the figure for 1939.

These startling disclosures were made by the Securities and Exchange Commission, in its quarterly analysis of income, covering virtually all corporations, but excluding banks and insurance companies. They also have been piling up hundreds of millions.

TUCKED AWAY IN STRONG BOXES

The billions the corporations have been able to accumulate are tucked away in strong boxes in the form of cash and United States dollars.

In 1939, the report shows, the corporations had 10.9 billion dollars cash, while on June 30 the figure was 21.7 billions.

In 1939 government securities included among the assets amounted to 2.2 billions, while now they are valued at 19.9 billions.

Cash, bonds and other assets now total 96.2 billions, compared with 54.6 billions in 1939. The increase reflects "retained" profits, the S. E. C. declared.

Over and above their liabilities the corporations have in their

Dr. Fishbein Retreats

Maybe the American Medical Association, like the Supreme Court, reads the election returns. Dr. Morris Fishbein told the National Physicians Committee this week that the profession must beat the government to the punch by rapidly developing plans for voluntary group medical care.

It seems only yesterday that Dr. Fishbein was denouncing any changes in medical economics as "socialism and communism inciting to revolution." His new position marks an important retreat. Organized medicine apparently no longer regards past methods of financing medical care as sacrosanct; no longer denies the need for reform; no longer contends that health insurance menaces the Constitution and the American way of life.

This does not mean that the A.M.A. has withdrawn its opposition to a national scheme of comprehensive medical insurance as contemplated by the Wagner-Murray-Dingell bill. By accepting group medicine, however, Dr. Fishbein has given the public a stronger reason than ever for enacting such a scheme.

Voluntary plans are fine as far as they go. But experience shows that they give limited coverage to a limited section of the population at relatively high cost to the individual. If the principles of group practice and prepayment are sound (as Dr. Fishbein now admits), there is no case left against realizing them in their most effective form. And that form is nation-wide medical insurance, which distributes the risks broadly, gives complete coverage to all, and compensates for variations of income as between regions and individuals. Such a system can be set up with adequate safeguards against "political medicine" if the doctors will help set it up instead of blindly fighting it.—The Chicago Sun.

Britain's War Effort

The story of Britain's contribution to the war, as summarized in an official White Paper, deserves close study by every American. It is a record of service, deprivation, and achievement that can be matched by no other Allied country, save possibly the Soviet Union. The extent to which the war dominates all else may be seen by the fact that almost half of British women are in the armed services full-time in civil defense, or industry. A half-million are enrolled in the auxiliary services alone. The cost of the war in tangible living standards may be seen not only in the fact that one out of three houses has been destroyed or damaged by enemy action but in the cutting of imports of food and raw materials, as a result of the shortage of ships, to less than half of the pre-war levels. The reduction in the imports of feed has led to sharp curtailment in the number of sheep, pigs, and poultry, while the fish catch has been cut to one-third. Yet in the face of the constant drain of men and women into the armed services, the losses incurred from air raids, and the reduction in imports, Britain more than doubled its aircraft production between 1940 and 1944, and increased the bomb-load capacity of its bomber output tenfold. Ship production was boosted by more than 50 per cent the output of naval guns rose fifteen-fold. And with sharply reduced man-power in agriculture, the output of wheat, barley, and potatoes was more than doubled, thus making up in part for the decline in imports. Nor is there any indication that Britain is letting down. The number of men and women in the armed services and the output of munitions and vital war supplies continue to rise in the sixth year of the conflict.—The Nation.

About "World News Freedom"

Kent Cooper, chief of the Associated Press, has been carrying on quite a campaign for what he calls "world news freedom." The "Economist," ultra-conservative British magazine, doesn't like Mr. Cooper's ideas.

Congressman Sol Bloom of New York goes to Mr. Cooper's defense. He says: "We ask for an independent and free press everywhere in the world, not only for ourselves but for others, because we believe that if the press is able to print truth freely, that will do more to bring about a lasting peace than any other force in the world."

We agree with Mr. Bloom that it would be a good thing if censorship were wiped out everywhere. But that wouldn't give us a "free press."

Censorship doesn't bother us much here at home, but our newspapers are controlled by a handful of gentlemen who have as little social vision as a group of Hottentots. They don't "print the truth freely." They print what they want us to read, and their news and editorial columns are almost invariably "loaded" against the workers. If we are really going to establish a free press, why not start here at home?—Labor.

New Crop Of Millionaires

Corporations Continue To Pile Up Prodigious Profits. — "Quick Assets" Now Over 44 Billions, Three Times Figure For 1939; Huge Tax Refunds Are to Be Collected

"This war will not produce a new crop of millionaires," said President Roosevelt as this international conflict opened, but American corporations continue to pile up profits at a prodigious rate.

They have been increasing their reserves about \$1,300,000,000 every three months, and at the end of June last their "quick assets" had reached \$44,300,000,000 or three times the figure for 1939.

These startling disclosures were made by the Securities and Exchange Commission, in its quarterly analysis of income, covering virtually all corporations, but excluding banks and insurance companies. They also have been piling up hundreds of millions.

Tucked Away in Strong Boxes

The billions the corporations have been able to accumulate are tucked away in strong boxes in the form of cash and United States dollars.

In 1939, the report shows, the corporations had 10.9 billion dollars cash, while on June 30 the figure was 21.7 billions.

In 1939 government securities included among the assets amounted to 2.2 billions, while now they are valued at 19.9 billions.

Cash, bonds and other assets now total 96.2 billions, compared with 54.6 billions in 1939. The increase reflects "retained" profits, the S. E. C. declared.

Post-war credits and refundable taxes have been piling up at the rate of 200 million dollars each quarter and on June 30 had reached a total of 1.8 billions.

But even more substantial refunds are provided by the income and excess-profits tax laws for carry-backs and losses. The S. E. C. did not estimate what this "windfall" would amount to.

Treasury officials have put it at between 22 and 28 billions.

When tax refunds are added to "quick assets," it is discovered that the corporations at the present time have a reserve—or undistributed profits—at least 66 billions, or more than three times the "nest egg" a short six years ago.

Which pretty definitely disposes of the President's declaration at the beginning of the emergency that we would not have a "new crop of millionaires."